

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Αθήνα Δρ. 8.— Για τις Έπαρχίες Δρ. 7
Για το Έξωτερικό Φρ. Χρ. 10.

Για τις έπαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες (2 Δρ. τήν τρι-
μήνια) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ή δε στείλει μπροστά
τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κισόκια (Σύνταγμα, Όμόνοια,
Εθν. Τράπεζα Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχί-
δρομου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός Υπόγειου Σιδη-
ρόδρομου (Όμόνοια), στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ.
Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Δευτεριά και γλώσσα.— ‘Ο κ. Υπουργός.—
Τρανές χαμηλότητες.— ‘Ο Γ. Χατζιδάκης
—Οι υπερβολές του Ψυχάρη— ‘Ο Μεγά-
λος— ‘Ο άνεμόμυλος της «Ακρόπολης»—
Τα διδαχτικά βιβλία — Κράτος και Μι-
στριώτης.

ΥΣΤΕΡΑ από τα τελευταία γεγονότα, για το ζήτημα
της δημοτικής μας, δε θαρούμε να βρίσκονται άνθρωποι
που να πιστεύουν πως υπάρχει Δευτεριά σε τούτο τον
τόπο.

‘Η Δευτεριά, όπως όλα τα πράματα στο σημερινό ψευτο-
βασιλείο, υπάρχει γραμμένη μονάχα στα χαρτιά.

‘Ενας υπουργός, ο υπουργός της Παιδείας (!) προσκαλεί
για να «επιτιμήσει» δυο δημοσίους υπάλληλους τον κ. Ν.
Χατζιδάκη καθηγητή στο Πανεπιστήμιο και τον κ. Παλαμά
γραμματέα, επειδή είναι δημοτικιστές! Μ’ άλλα λόγια επει-
δή έχουν ορισμένη ιδέα για το γλωσσικό ζήτημα, αντίθετη
προς την ιδέα του Μιστριώτη.

Και τι να τους πει; «Σας διατάζω να μη γράφετε τα
λογοτεχνικά σας έργα στη γλώσσα του λαού, στη γλώσσα που
θέλετε εσείς, μα σε κείνη τη γλώσσα που θέλω εγώ». Τιπο-
τα λιγότερο, τίποτα περισσότερο σκότωμα της σκέψης, της
ένεργειας, της πνευματικής εργασίας, της συγγραφικής μορ-
φής, σκότωμα νοητολογίας του Λόγου.

Πού; Στην «κοιτίδα της ελευθερίας, στην ‘Ελληνικήν
χώραν όπου το πάλα κλπ. ...»

Μα μόνο σε ραγιάδες ανθρώπους, που αναπνέει ραγιάδι-
κο αέρα, και ζουν σε ραγιάδικη συμπερικυκλωσιά, μπορού-
σαν να τολμηθούν τέτοια πράματα, δίχως να κουνιστεί καμιά
φωνή διαμαρτυρίας.

Σαμουήλ με μερικούς άλλους, να παραδώσουν τον
τόπο κατά τη συμφωνία. Σαν τελείστηκε η συμφωνία,
είπε ένας από τους Τούρκους το τί κακό τον προ-
σμένει τον Καλόγερο από τον Άλχη. Ρίχνει τότες
τουφεκιά ο Καλόγερος στο μπαρούτι, και τινάζουν
ται όσοι βρέθηκαν εκεί, δικοί μας κ’ έχτροι.

Κακή και ψυχρή αυτή η πράξη του ξένου και
βαριεστημένου Καλόγερου, και πολύ μακριά από ή-
ρωϊκή. ‘Ηρωϊκή θα ήτανε αν άφινε τον έχτρο να
τον πιάσει και να τον βασανίσει, καθώς είχαμε άλ-
λους πιδ περίφημος Καλόγερος αργότερα. Θα γλύτω-
νε έτσι και τους δύστυχους τους Σουλιώτες. ‘Επει-
δή άφορμή απ’ αυτό ο Άλχη ακύρωσε τη Συθήκη,
με νέες πάλε καταστροφές, μα και με νέες κι ακό-
μα μεγαλύτερες δόξες (1). Το μόνο σώμα που γλύ-
τωσε κ’ έφτασε στην Πάργα ήτανε του Τζαβέλλα,
Δράκου και Ζέρβα. ‘Η Πάργα τότες βρισκότανε σε
Ρούσικα χέρια. Το δεύτερο σώμα του Κουτσονίκου,
περικυκλώθηκε στὸν ανέγγιχτο βράχο του Ζάλογ-
γου, που στέκεται περήφανος άπάνω από τα νερά
του Άχέροντα. Γλήγορα ξεδουτήκανε οι λίγες προ-

1) Λέγεται πως και χωρίς εκείνη την άφορμή, θα κύρω-
νε ο Άλχη τη Συθήκη. Αυτό πιθανό, μα δε δικαιώνει την
παράσποντη πράξη του Σαμουήλ.

‘Ολοι κτρινιασμένοι από το φόβο, σκύβουν ραγιάδικα το
κεφάλι σε κάθε πραξικόπημα εναντίο της τιμής και της ήθι-
κῆς του Έθνους, κοιτάζοντας μονάχα πώς να έμμεταλλευ-
τούνε κάθε περίσταση, είτε για να ώφεληθούνε αυτοί άτομι-
κά, είτε για να βρουνε και συκοφαντήσουνε μέσα στην ά-
ναμικουμπούλα όπουον έχουνε στο στομάχι, από πρόστυχα και
τιποτένια πάθη.

Ο ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, που έτυχε να βρεθεί όπου
γός της Παιδείας, είναι ένας άνθρωπος που δεν έχει γνώμη
δική του για κανένα ζήτημα, και τούτο γιατί είναι ύποτα-
χτικός στο κόμμα και στην καμαρίλλα απ’ τη μια μεριά—
κι απ’ την άλλη γιατί νιώθει τόσο από γράμματα κι από
φιλολογία, όσο κι ο Μιστριώτης.

Και λοιπόν άκούει να φωνάζουν οι φημερίδες, και πε-
ριμένοντας κι αυτός και διψώντας καμιά στάλα έπαινο, κά-
νει πράματα άπερίσκεπτα, άσυστατα, δίχως να νιώθει πως
η άνικανότητα δε σκεπάζεται μ’ αυτά και μ’ αυτά και πως
δε θα βρει χάρη μπροστά στο Θεοτόκη αδιά την τοιαύτην
πατριωτικήν του στάσιν εις το ζήτημα των μαλλιαρών, ή
άλλα θα μεταρρυθμιστεί κι αυτός, και θα πάει κάτω στο
Μοριά σε λίγο να κοιτάξει τη σταφίδα του.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ όμως δεν είναι αυτό. ‘Οποιοι υπουργός
και να είναι, —και φυσικά με την τέτια κατάσταση της
πολιτικής μας δε μπορεί να είναι άλλος από καμιά τρανή
χαμηλότητα— έτσι θα διαχειριστεί το ζήτημα.

‘Έχει μαζί του όλα τα θαυρώδεια άθρωπάκια, είτε
δασκάλοι λέγονται, είτε δημοσιογράφοι, είτε βουλευτές,
που κοιτάζουν με την άμάθεια και με την μερμηπαντιά
να πάνε μπροστά, και που νιώθουν πως λιγάκι αν παρα-
στρατίσει προς το καλύτερο το «καθεστώς» πάει, βουλιά-
ξανε μια για πάντα.

Ο Γ. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ (δ γλωσσολόγος) με τα άρθρα
που δημοσίεψε στις ‘Αθήναι της περασμένης βδομάδας,
ξεσκεπάστηκε τόσο καλά, όσο δεν προσμένανε κείνοι που
τον πολεμάνε.

Τα γραψίματά του δεν ήτανε πόλεμος κατά της ‘Ιδέας
μας, ούτε συζήτηση λογική κατά της δημοτικής μας, μα
είτανε ξεχείλισμα άτιμίας, συκοφαντίας, ψευτιάς, τρέλλας,
είτανε μαλλιστράδηγμα της ψυχῆς του, του νοῦ του, της έ-
πιστημονικής του μόρφωσης, της άξιας του, της κοινωνι-
κῆς του ύποστασης, ήτανε γροθιά κατά του κεφαλιού του,
μπάτσος κατά της φήμης του, κλωτσιά του γλωσσολόγου
κατά του γλωσσολόγου.

Μπορεί να πάει κανείς τα επιχειρήματά του —και ίσως
γίνει αυτό πολύ γλήγορα στο «Νουμά» —και να δείξει πως
ο άνθρωπος μέθησε από το άψυ πιστό του πάθους του προ-
σωπικού κατά του Πάλλη, και του μίσους του έπιστημονι-
κού κατά του Ψυχάρη, και έγινε άνιστητος, τάπα, πτώ-
μα, και οι άναρθρες φωνές του και τα παραμιλητά του με-
θισιοῦ του, γιομάτα αντίφαση σε κάθε γραμμή, γιομάτα
δόλο, πλάνη, άπάτη, τονε κάνουν πρότυπο παράδειγμα

μήθειές τους. ‘Αλλο από θυσία δεν τους έμνησε.
Την πρώτη, τη μεγάλη θυσία, την έδειξαν οι γυ-
ναίκες. Ποιός δεν τάκουσε το ιστορικό τους; Παρά
να βλέπουμε τα τέκνα τους σε τέτοιου έχτροῦ χέρια,
τα τινάζανε από τον γκρεμό. ‘Ηθε κατόπι κ’ η
δική τους ή σειρά. Πιαστήκανε στο χορό, και χα-
ρεύοντας και τραγουδώντας σέρνανε το γύρο, και
κάθε φορά που τέλειωνε ο γύρος, πηδούσε και από
μιά τους στο βάραθρο. ‘Ηρωϊσμός πολύ πιδ άληθι-
νός κι άντάμα πιδ υπεράνθρωπος από το θεατρικό
έκεινο κι άσυνείδητο πραξικόπημα του Καλόγερου
Σαμουήλ Δράμα που μας δηγείται με θεϊκή δύναμη
τα βάσανα, την έπιμονή, την άπόφαση, το ψυχικό
μεγαλειό τῶ γυναικῶν εκείνων. Δε μας φαίνεται
νάβγαλε τέτοια πολλά η άνθρώπινη ή ιστορία. Κι
όμως τάφινουμε αυτά όλα και τρέχουμε σαν τρελλοί
είκοσι κ’ είκοσιπέντε αιώνες πιδ παραπίσω, για να
βρούμε και να δείξουμε στον κόσμο προγονικά μεγα-
λεία!

Οι άντρες τους, άλλο δεν τους έμνησε παρά
τάναπόφευγο το γιουρούσι, κι από όχτακόσους μόλις
έκατον πενήντα γλυτώσανε και καταφύγανε στην
Πάργα.

Το τρίτο σώμα πιάστηκε στο μοναστήρι Σέλτο

αθρώπου που έχασε τα νερά του, και θαλασσοπνίγεται και
ζητάει βοήθεια από Θεούς και άθρώπους.

ΒΓΗΚΑΝΕ και φωνάζανε πάλε οι άνιδεοι για τις έ-
περβολές του Ψυχάρη.

Για όσους δε στέκονται στην κατάλληλη πνευματική
μόρφωση να νιώσουνε τη σημασία της δουλειάς του Ψυχάρη,
τη σπουδαιότητα άλάκερου του έργου του λογοτεχνικού
κ’ έπιστημονικού μαζί, μπορούμε να πούμε τα λίγα τούτα.

‘Ο Ψυχάρης μας ξεσκάθωσε από τους δασκάλους και
μας χάρισε τη λευτεριά. Οι άνιδεοι λένε πως μας είχαμε
να πιαστούμε στα βρόχια καινούργιας σκλαβιάς. Είναι το
ίδιο αυτό, σά να λένε για ένα έθνος, που λευτερώθηκε από
τυραννικό ζυγό και διοργανώθηκε σε πολιτεία και φυσικά
έποτάχτηκε σε νόμους, —πως μπήκε σε δεύτερη σκλαβιά.

ΜΕΣΑ από όλη τη μαυρίλα της τρομοκρατικής συκο-
φαντίας, ένας άνθρωπος ξεχώρησε. ‘Ο Παλαμάς. Βγήκε μο-
νάχος με την ύπογραφή του φαρδιά πλατειά, και με το
θήρος της γνώμης που τον ανέβαζει πάντα άψηλότερα απ’
όλους, άπαντώντας στις εναντίο του χυδαίες βρισιές του πε-
ρίφημου φημεριδογράφου Πώπ, δήλωσε ρητά και καθαρά
πως είναι αδημοτικιστής και πως αυτό άποτελεί «την ά-
ρετή του». («Σκρίπ» και «Βστία» 16 του Μάη).

Για όσους συνήθίζουν να κρίνουν όλα με τη ζυγαριά της
κοινῆς γνώμης και τῶ συμφερόντων τους, αυτό φάνηκε θέ-
μα. Μα όσοι ξέρουν τον Παλαμά, το είδανε σά φυσικό μό-
νο. Τιποτα περισσότερο.

‘Ομως δε μας έμποδίζει να συμπεράνουμε.

Χρειάζεται η κατάλληλη στιγμή, για να φανεί ο με-
γάλος χαρακτήρας. Και η στιγμή που φάνηκε η δήλωση
του Παλαμά, δίχως να λογαριάσει ο ίδιος το τοσκουρι του
κ. Υπουργού της Παιδείας που στεκότανε έτοιμο πάνω
από το κεφάλι του, ήτανε στιγμή τόσο κατάλληλη, ώστε
να δείχτει θεοφάνερα μια για πάντα πως ο Παλαμάς είναι
Μεγάλος.

ΤΙ ΝΑ πούμε για τον άνεμόμυλο του Γαβριηλίδη, την
«Ακρόπολη»;

Είναι άλήθεια πως στάθηκε στο ζήτημα η πιδ φωτι-
σμένη, από το θεόστραβο ‘Αθηναίκο Τύπο. Μα η καταρα-
μένη τρομοκρατία που έσπειραν οι Πώπ και οι Γιάνναροι,
τη φόβισαν τόσο ώστε να βγει ένα καλό πρωί και να βρῆσει
Ψυχάρη και Πάλλη, με τέτοιον τρόπο που αδύνατο ήταν
να το περιμένει κανείς από την ‘Ακρόπολη.

Τι μ’ αυτό; ‘Ο Γαβριηλίδης κράτησε τη σημαία της
αντίδρασης κατά της χαζομάρας του Μιστριώτη και του θα-
λασσώματος του «άβουλου» Υπουργού, μια χαρά, — και
γιαί του.

Το πως κακομεταχειρίστηκε και το «Νουμά» δε μας
πειράζει. ‘Εμείς δε βλέπουμε προσωπικά, βλέπουμε ‘Ιδέα

μ’ άκόμη χειρότερα άποτελέσματα. ‘Από χίλιους
μόλις έφερε στην Πάργα ο Μπότζαρης σαρανταπέν-
τε νομάτους.

Περάσανε από την Πάργα τάπομεινάκια αυτά
του ξαναγεννημένου κλασσικού ‘Ελληνισμού στους
Κορρούς, κ’ έμειναν όρφανοί από πατρίδα δεκαφτά
χρόνια. Χαρά του και καμάρι του εκείνου που θα
μας ιστορήσει το γυρισμό τους στο δοξασμένο τους
βράχο, τότες που ξαναρίζανε τα μαγικά βόλια
τους για να κηρύξουνε τον Έρο τον Άγών.

§ 10

‘Ενέργεια και Συνέργεια.

‘Ο Ψυχάρης, ένας από τους λίγους που ψυχο-
λογήσανε σοβαρά τον εθνικό χαρακτήρα είπε κάπου
(1). «Αν... η ‘Ελλάδα ήξερε τί θα πῆ ενέργεια
και συνέργεια μαζί, θάτανε άμέσως Κράτος μεγά-
λο». Στο ίδιο του έργο ξεδιαλύνει και το ρωμαίτι-
κο το ψυχόρητο του «κομματισμοῦ», η καλλίτερος
του «προσωπικισμοῦ», που καταντάει το ίδιο πρῶ-

1) «‘Απολογία» κεφ. Θ’ § 78, σελ. 306.